

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

3 Pari majori quanquam malus esse putetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

C. XX. ¶ *Obstetricæ de pietate remuneratæ, de mendacio sunt punitæ.*

Idem eod. lib. c. 2.

Si quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hæc facillime absbergitur, quam mater boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli vero de obdetricum fallacia conantur asserere, hoc mendacii genus non esse peccatum, maxime quod illis mentiosum scriptum est: a quia edificavit illis Dominus domos. In qua magis compensatione cognoscitur, quid mendacii culpa mereatur. Nam benignitatis eorum merces, quæ eis in æterna potuit vita retribui, præmissa culpa mendacii, in terrenam est recompensationem declinata.

Abraham que loquens ad pueros suos ait: c. [Sedete hic cum agno: ego & pater illic usque pertransibimus: & cum adoravimus, revertentur ad vos:] licet aliud se facturum delibere, tamen excusatur mendacio. Vide Ambrosius in libro de Patriarchis.

¶ *Tripliciter dicitur Abraham, quod ignorabat. Ipse solus distabat redire immolatio filii. Sed Dominus per ei eius locutus est, quod parabat. Captivæ autem loquebatur cum servulis, ne cognito negotio, aut impediret aliqui, aut genitum obstruperet, aut sciret.*

¶ *Quandocumque aliquid iuberetur significari velle fieri, quod tamen fieri noluerit, sed experimentum obedientiæ quarimus: iuxta Abraham a Deo tentatus legitur, e. cum iustus est immolare filium, quem Dominus volebat ab eo occidi. Unde in eodem libro idem f. Ambrosius. [¶ Non enim volebat Deus immolari a patre filium: nec impleti hoc minus volebat, qui ovem pro filio immolandum obtulit: sed tentabat affectionem patris, si Dei præcepta præferret filio.] & 7. [¶ Non iniurias, inquit, manuum in puerum, neque facias ei quidquam.] & 7. [¶ Affectionem tuam inquisivi, non factum negasti: tentavi mentem tuam, si etiam filio dilectissimo non parceres propter me. Non aufero, quod donavi ipse: nec hærdem invidio, quem largitus sum non habenti.]*

C. XXI. ¶ *Simulatio utilis est, & in tempore assumenda.*

Item Hieronymus in epist. ad Galatas, c. 2.

Vtem simulationem, & in tempore assumendam, Iuda Regis Israel nos docet exemplum: g qui cum non possit interficere sacerdotem Baal, nisi se finxisset velle idolum colere, dixit: [Congregate mihi omnes sacerdotes Baal. Si enim Rex Achab servavit Baal in paucis, ego servabo in multis.] Et David, h quando mutavit faciem suam coram Abimelech, & dimisit eum, & abiit. Nec mirum quamvis iustos homines, tamen aliqua simulare pro tempore ob suam & aliorum salutem: cum & ipse Dominus nos non habens peccatum, nec carnem peccati, simulationem peccatricis carnis assumpserit, ut condemnans in carne peccatum, nos in se faceret iustitiam Dei.

Ecce, qui mendacia sunt venalia, & qua damnabilia. ¶ Sed quæritur quare dicat Augustinus, non esse mentientium pro temporali vita alicuius: cum Abraham i descendens in Ægyptum rogaverit Saraim, ut sororem ejus se esse mentiretur, dicens: [Novi quod pulchra sis mulier, & quod cum viderit te Ægyptii, disturi sunt, necer illi est, interficient me & te reservabunt. Dic ergo, obsecro te, quid seris mea sis, ut bene sit mihi propter te, & vivat anima mea et gratiam tuam.] Sed Abraham non mendacium dixit, sed verum tacere voluit.

C. XXII. ¶ *Quomodo Abraham excusatur a mendacio, qui Saraim sororem suam esse dixit.*

Unde idem Augustinus ait in quæstion. Genes. q. 26.

a Exod. b al. pro admissa. c Genes. 22. d l. i. de Abraham. e. c. Gen. 22. f l. b. in principio capituli. g 4. Reg. 10. h 1. Reg. 21. i Genes.

Queritur, cur Patriarcha mentiri voluit, ut diceret Saraim sororem suam, & non potius Deo commisit, qui si vellet, ejus pudicitiam apud Pharaonem servare posset. Sed veritatem voluit celari, non mendacium dici. Soror enim dicitur, quia filia fratris erat. Et in hoc ostenditur, quod nemo debet tentare Deum suum, dum habet quod rationabili consilio faciat. Fecit a quod potuit: quod non potuit, Deo commisit, in quem speravit: nec eum fides, aut spes fecellit. Si autem interrogatus illam foeminam indicasset uxorem, duas res tuendas committeret Deo, & vitam, & uxoris pudicitiam.

¶ *In quæstione ipsa vigesima sexta non sunt omnia verba hujus capituli: sed consuetum est etiam ex lib. 22. contra Faustum, & contra Secundinum, & ex aliis locis.*

Item opponitur, quod Iacob b mentiendo & filii profuit, & alia nocuit, nec tamen reprehenditur, sed commendatur. Sed Iacob dicendo se esse Esau primogenitum, non est mentitus. Non enim dixit se esse primogenitum, nascendo, sed ius primogenituræ, illo vendente, vite adeundo. Sic & Christus Ioannem dixit c esse Eliam, non personam, sed imitatione virtutis. Erat ergo Iacob Esau, non nascendo, ut diximus, sed emptione primogenituræ, de non primogenito in primogenitum transfundo: sicut & ipse Esau primogenita vendendo, de primogenito non primogenitus fieri meruit. Sic & Iudas, cum esset filius Abrahæ carne, quia non fuerat filius ejus imitatione, non deputatur inter filios Abrahæ, sed dicitur filius diaboli: cuius filii sunt, non nascendo, sed imitando. Unde a Domino audire meruerunt. d [Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite: nunc autem quæritis me interficere, hominem, qui veritatem locutus sum vobis. Hec Abraham non fecit. Vos ex patre diaboli estis, & desideria patris vestri facere vultis.] ¶ *Contra gentiles, contra secundam originem carnis ab Abraham essent alieni, tamen imitatione fidei & iustitiæ successerunt in filios Abrahæ. Unde ab Apostolo & dicitur eisdem: [Si autem Christi, ergo Abrahæ semen estis.] Hinc idem Apostolus scribens f Romanis ait: [O tu Iudæe, si circumcideris, nec legem observas, circumciso tuâ præputium facta est: quomodo & præputium, si iustitias legi custodias, in circumcissionem reputatur.] Præfertur ergo, ut ex præmissis colligitur, imitatio operis origini carnis. Veraciter ergo, non mendaciter Iacob se dixit Esau esse: nec mentiendo, sed verum dicendo sibi profuit, alteri vero non nocuit: quia benedictionem sibi debitam accepit, non alienam g surripuit. ¶ *Episcopus vero iste, de quo agitur, esse falsum juravit, tamen quia, ut supra dictum est, ream h linguam non facit nisi rea mens, nequaquam reus perjurii habetur. Probatur hoc etiam exemplo Saulis, qui cum esset pugnaturus contra Philistæos, juravit se interfeciturum quicumque ante solis occasum comederet. Ionathas i autem filius ejus non audito Regis juramento, cum pugnando magnam hostium stragem dedisset, & salutem fecisset in Israel, fame laborans, vidit saxum mellis, quem regia virga, quam gestabat in manibus, accepit, & comedit: statimque oculi, quos fere fames clauserat, aperti sunt, & facies ejus exhilarata est. Quo comperto, Saul voluit eum dare nec: sed preceps, & pia populi supplicatione placatus, morti revocatus sententiam, ne interficeretur ille, per quem salus data erat in Israel, & quo pugnante, de manibus hostium populus illic liberatus fuerat. Ecce Saul falsum juravit, quia quod iurjurando se facturum decrevit, peccatus populi revocatus k non fecit. Nec tamen perjurii reus arguitur: quia, quantum in ipso fuit, quod juravit, implevit, dum sententiam mortis in filium dedit: quam non carnali affectu, sed populi supplicatione revocavit.**

QUÆSTIO III.

Cum ergo, ut ratione & exemplo monstratum est, Episcopus reus perjurii non esset, consueta obedientia ab Archiepiscopo sibi denegari non debuit: cum etiam si criminiosum

a L. 22. contra Faustum, c. 36. 33. & rursus 36. b Genes. 22. & 25. c Matth. 17. d Ioann. 8. e 1. Corinth. 4. f Roman. 2. g alienans. h Supra ead. homines. i 1. Regum 21. k al. provocatus.

alium esse constaret, ante diffinitivam tamen sententiam, ut supra monstratum est, nulli clericorum suorum ab eo liceret discedere. Constat ergo illicitum esse, quod Archidiaconus iuramento firmavit. Unde merito quaeritur, an debeat servari, vel non.

QVÆSTIO IV.

QVOD autem illicita iuramenta servari non debeant, in Toletano concilio 8. cap. 2. legitur: in quo sic statutum est.

C. I. ¶ Melius est vota, sicut promissionis non implere, quam crimen committere.

SI a publicis sacramentorum gestis (quod Deus avertat) a quibuslibet illicita, vel non extitisset b conditio allegata, quæ aut jugulare animam patris, aut agere compelleret stuprum sacratissima virginis: nunquid non tolerabilius esset sulta promissionis vota rejicere, quam per inutilium promissorum custodiam, exhortendam criminum implere mensuram?

C. II. ¶ Aliquando non expedit promissum servare sacramentum.

Item Ambrosius de officiis, lib. 1. cap. 50.

EST etiam contra officium nonnunquam solvere promissum, sacramentum custodire: ut Herodes, d qui juravit, quoniam, quicquid petrum esset, daret filia Herodiadis: & necem Ioannis praestitit, ne promissum negaret.

¶ Custodire] Adhuc est vox ista ex originali concilio Toletano, in quo refertur.

Item in sermone S. Augustini e Episcopi de Decollatione S. Ioannis Baptiste, qui sic incipit: [Carn S. Evangelium legetur.]

C. III. ¶ Tretus fuit, quid David Nabal, sicut juraverat, non occiderit.

QVOD f David iuramentum per sanguinis effusionem non implevit, major pietas fuit. Video i David pium hominem & sanctum in temerariam iurationem eecidisse, & maluisse non facere, quod iuraverat, quam iurationem suam fuso hominis sanguine implere.

¶ Video] Hec sunt verba B. Augustini in eo sermone. Antecedentia autem videntur summa quadam: nec sunt apud Iuvenem, aut in Panormia.

C. IV. ¶ De eodem.

Idem ibid.

IVRAVIT g David temere; sed non implevit iurationem majori pietate. ¶ Ecce sanctus David non quidem iratus sanguinem hominis fudit: sed eum falsam iurasse negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus: sed minus fuit illud in comparatione majoris. Nam per se ipsum appensum, magnum malum est, falsa iuratio.

C. V. ¶ Turpia vota servanda non sunt.

Item Isidorus in synonymis h, libro secundo 1.

IN i nialis promissis rescinde fidem. In turpi voto mutata decretum: quod incaute vovisti, ne facias. Impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur.

¶ Secundo] Etiam B. Brantius in vita Isidori memorat duos synonymorum libros. Et in synonymis, quæ nuper cum aliis Isidori operibus sunt Parisiis impressa, facile locum haberet divisio in duos libros. Nam ex posteriore parte videtur sumptus libellus de norma vivendi, qui in eodem Parisiano codice habetur. Alter autem libellus de contemptu mundi, qui est ibidem, & antea Ant verpia, & olim Venetia sub hoc titulo, Isidorus de homine, & ratione

a Ivo part. 12. c. 9. Panm. l. 3. c. 90. b al. exiisse conditio allegatur. Ibid. in Tolet. 8. c. Sent. 3. dist. 39. Ivo p. 12. c. 3. Panm. lib. 3. c. 91. d Matth. 14. e Serm. 11. de sanctis, cuius principium est. [Propter hanc.] f Sent. ib. Ivo p. 12. c. 11. Pan. l. 3. c. 92. g Sent. ibid. Ivo ibid. Panm. l. 3. c. 93. h Cap. de mendacio in impresso Parisiis. i Ivo p. 12. c. 12. In Tolet. 8. c. 2. & in Tribur. c. 21.

defente, & de homine ratione consolante, impressum, videtur epitome quadam synonymorum.

C. VI. ¶ Non est observandum iuramentum, quo malum incaute promittitur.

Item Beda in homil. a. 44. in Natal. Decollationis S. Ioannis.

SI b aliquid forte nos incautius iurasse contigerit, quod observatum peiorem vergat in exitum, libere illud consilio salubriore mutandum noverimus, ac magis instante necessitate pejerandum nobis, quam pro virando perjurio in aliud crimen gravius esse divertendum. Denique iuravit David e per Dominum occidere Nabal virum stultum & impium, atque omnia, quæ ad illum pertinerent, demoliri. Sed ad primam intercessionem Abigail femina prudens mox remisit minas, & vocavit ensem in vaginam, neque aliquid culpa letali perjurio contraxisse doluit.

C. VII. ¶ De duobus malis, minus eligi oportet.

Idem ibid.

NON d solum in iurando, sed in omni, quod agimus, hæc est moderatio solertius observanda: ut si in iralem forte lapsum versuti hostis in ciderimus infidus, in quo sine aliquo peccati contagio surgere non possimus illum potius evadendi aditum petamus, in quo minus periculi nos perpeffuros esse cernimus.

C. VIII. ¶ Tolerabilius est iuramentum non implere, quam quod turpe est facere.

Item Ambrosius de officiis, lib. 3. c. 11.

VNUSQUISQUE e simplicem sermonem proferat: in suum in sanctificatione possideat: nec fratrem suum circumscriptio verborum inducat: nihil promittit inhonestum: aut si promiserit, tolerabilius est promissum non facere, quam facere quod turpe sit. Sæpe plerique constringunt seipfos iurandi sacramento, & cum ipsi cognoverint, promittendum non fuisse, sacramenti tamen contemplatione faciunt quod spondederunt: sicut de Herode supra scripsimus, qui f salustium præmium turpiter promisit, crudeliter solvit. Turpe quod regnum pro saltatione promittitur; crudele, quod mors Prophetae pro iurandæ religionis donatur. Quanto tolerabilius tali fuisset perjurium sacramenti: si tamen perjurium possit dici, quod ebrius inter viam iuraverat, quod eviratus i inter saltantium choros promiserat. Infertur disco Prophetae caput, & hoc affirmatum est fidei esse, quod amentis fuit. & post pauca de propheta h differens. Miserabilis, inquit, necessitas, quæ solvitur particidii. Melius est non vovere, quam voveris, quod sibi is, cui promittitur, nolit exolveri. & post paululum ¶ Non semper igitur promissa solvenda omnia sunt. Denique i ipse Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut scriptura indicat.

¶ Eviratus] Emendatum est ex B. Ambrosio & Ivo. Ita te animi legebatur, & juratus.

C. IX. ¶ Incommutabilis Deus quandoque sua mutat statuta.

Item ex concilio Toletano VIII. c. 2.

INcommutabilis, eademque semper existens Dei natura, parcens sua sæpe in sacris literis legitur mutasse promissa, & pro misericordia temperasse sententiam. Vnde quamlibet sit impassibilis, atque immutabilis, eisdemque deitatis, licet sint dicta firmissima, crebris

a Et glossa ordinaria in cap. 14. Matthæ, in versu. iuramentum b Infra eodem si aliquid, cap. 16. Burchard. lib. 12. Ivo p. 12. cap. 15. & 75. Panm. l. 3. c. 94. & 115. c. 1. Reg. 11. d Ivo p. 12. cap. 16. Panm. l. 3. c. 95. In Tolet. 8. c. 2. e Ivo p. 12. c. 17. Panm. l. 3. c. 96. f Matth. 14. g homicidio. Ivo ibid. h Ibid. i Ivo p. 12. non semper.

